

ALEXA BÂLE¹, ROMÂNIA

Povestire

Pân anii '75, poate mai repede, poate prin anii '73, șidem la noi pă imaș mai mulți prunci. Cu noi erau și doi bătrâni, da' bătrâni de tăt, păstă 90 de ani aveau. Unul era moș Găvrilaș, vo' 93 de ani. El ne-o povestit că odată înainte de Primul Război Mondial, pân anu' 1914, o fo' mai mulți oameni din Cetățele, o mărș într-un târg, mai departe, cu carăle cu cai. Poate o fost în Târgu Lăpuș, s-o dus să ajungă pă dimineață, mai repede un ptic, să apuce a să și hodini. O ajuns pă miezul nopții, o pus mâncare și unii s-o culcat pă fân, ori în car ori sub car. Alții o făcut un foc acolo în târg și s-o pus pă povești. Cam pă la două noaptea, era întuneric fără lume. Dar ceru era senin, senin și întunecat, doară nici stelele nu să videu, cum am mai zâs, pă la două noaptea pă cer, pă ceru întunecat și senin, cătă apus, cam de înălțimea a două sulite de cavalerie, o apărut o cruce luminoasă, formată din stele cam de mărimea unei ferești, cum erau atunci la casă, nu pé mari, cam de 50-70 de țenti. Crucea, tare luminoasă, arunca lumină, o lumină albă, albăstrui, da mai mult alboaie, pă tăte lăturile. După o vreme, nu după multă vreme, crucea de lumină o început a juca pă cer, sălta, juca, cât în sus, cât în jos, cât la dreapta, cât la stânga. Oamenii treji, cei care nu durneu, ceia care stăteu în povești pă lângă foc, o văzut crucea, o văzut-o și s-o minunat. Unii s-o pus în genunchi și o început a să ruga, alții cu ochii pă cer, cu ochii pă apus, s-o dus la cară (cărute) să-i trezască pă ceia care durneu. Tăți s-o trezât și s-o uitat la crucea ce juca pă ceriu senin și-ntunecat, s-o mirat și s-o minunat și ei. Somnoroși cum erau, alții făceau cruce, cruci mari, alții bolborăsău rugăciuni, unii spărieți tare, alții bucuroși că sunt părtași la o asemenea minune, la o astfel de minune nemaîntâlnită.

Moș Găvrilaș, supărat tare, ne-o mai spus că pă el nu l-o putut trezi să vadă crucea. L-o scuturat, l-o udat pă obraz cu apă, i-o dat pălmi, da el ca mort, nu s-o putut trezi. Crucea n-o stat mult pă cer, vo 10-15 minute și-apoi cum o apărut, o și dispărut. După ce crucea de lumină s-o depărtat, până ce nu s-o mai văzut, s-o trezât și moș Găvrilaș. S-o rădicat pă șezut și-o-ntrebat care-i baiu, de nu-l lasă să doarmă. După ce i-o povesti ortacii de drum ce-o fost și ce-o văzut ei pă cer, i-o părut tare rău că s-o culcat în car. Cu minuni, cu astfel de minuni, nu te întâlnești de multe ori în viață. S-o mai gândit moș Găvriluș și consătenii lui, că poate el n-o fo vrednic să vadă crucea, crucea de lumină de pe cer.

O fo trecută păstă 60 ani de la întâmplarea asta și moș Găvriluș tare ofta și să căie, că el n-o putut vidă crucea de stele de pă cer, cruce de lumină. Pântru că zăcè el că n-o fost vrednic, pântru că poate Dumnezeu nu l-o iubit ca pă ceilalți. Noi îl ascultam cu gura căscată, uitam de vaci, de bivoli și de cai, da aveam noroc că imașu era îngrădit cu garduri mari de spini, de tăte felurile.

¹ Dr., Maramureș.

De moș Găvrilaș vreu a mai povesti. O fost un om rămas din alte timpuri, din alte vremuri. Îl țau minte bătrân, păstă 90 de ani, eram vecini. Demult, când eram copil, îl țau minte mergând cu vacile la păscut de toamna, până primăvara. Stătè în vecini, mai jos cu o casă de noi. Cu fata lui Mărie, care o rămas în casă și cu ginerele Avram. Aveu două vaci frumoase, sure și brune, blânde și foarte ascultătoare, pă drum mereu liniștite după el, iară la pășune nu să depărtau mai mult decât le-ar fi putut vidè. Dimineața cam mergeau la pădure și sara când să-ntorceu vacile, îl urmau frumos pă moș. Erau legate „în coarne” cu două funicele nu pè groase, împletite din fuior de cânepă. Vara, iarnă, moșul avea în spate o gubă sură, iar în cap o cușmă neagră, din piele de miel. Pă sub gubă, cu o curea trecută peste umăr, avea o tașcă verde din piele groasă, neagră, cu capacul bătut cu țante de alamă, roțițe de ceas, cu dinți de diferite mărimi, bumdi de la uniforme militare, semne de armă și poate și altele de care nu-mi mai aduc aminte. În tașcă își țanè pipa. Fuma pipă, pachetu cu dohan, surcalăul cu care desfunda coada pipei, amnarul cu o care o aprindea și un pințiluș, briceag foarte vechi, cu plăsele din lemn, negre și ele de vreme. Când se așeza pe vreun hat și-l vedei că deschide tașca pregătindu-se să-și umple pipa, știa că nu mai răspunde la întrebări, până ce nu termina de dohănit.

Avea o mustață stufoasă, căruntă, cu vârfurile răsucite și date cu ceară iar părul îl purta lung, până pe umeri, plete rotunzate, cum purtau oamenii din vechime. Mi-o mai povestit pă imaș, moșu o întâmplare, da nu de a lui, zicea de Minihaiu lu Crăciun, care fecior fiind, umbla la o fată, Ioana, pă care o și luat-o de nevastă. Venè din trestie într-o noapte, mai cătă dimineață, de la drăguța lui. Și când o ajuns în câmpu Măgurii, când să coboare cătă Făurești, o văzut un stin mare, păducel îi mai zăce, un stin mare și tare înflorit. Era prin luna mai. Florile albe să videu de departe. O tras în piept aerul rece cu miros amărui de flori umede de rouă. Florile de păducel miros tare, tare, un miros amărui și-o trecut mai departe. Cum o trecut de stinu înflorit, n-o mai cunoscut nimnică, unde îi și pă unde tre să margă; o pierdut cărarea, batăr că tare bine o cunoștea. O mărș mai departe, o tăt mărș gândindu-se că a da iară în cărare. De la o vreme, s-o gândit că a dat în urmă ră și s-o pierdut, da tăt s-o dus înainte, până iară s-o trezât că-i lângă stinu înflorit. O zăs un „Tatăl nostru”, o făcut o cruce și-o pornit mai departe. Iar o pierdut cărarea și iar o umblat cine știe cât, până o ajuns la stin. De 5 ori o mărș, o pornit de la stin, să coboare cătă Făurești, să ajungă la punte, să treacă râul cătă casă în Cetățele și de 5 ori o ajuns tăt la stin, da între timp o cântat cocoșii pă sate și la 5 o bătut clopotele. Le-o auzât de la mai multe biserici, când cânta cocoșii și bat clopotele, să zăce că râul cel mare își pierde puterea și de lasă din lațul cu care te-o purtat.

Mnihaiu lu Crăciun o umblat ptierdut până ce o răsărit soarele. Răsăritu l-o prins la stini, obosit rău. Când o văzut primele raze de soare, s-o dezmeticit de cap, o știut unde îi. O văzut cărarea pă care tre să ajungă acasă. O fost tare urât, obosât de cât o umblat mai multe ceasuri, așe că s-o hodinit o juma de ceas la umbra stinului înflorit, ce în răcoarea zorilor, împrăștie un miros amărui. Și-o tras sufletul și când o simțit că-i în stare a mere, o pornit cătă casă. Nu i-o trebuit un ceas și-o fo acas².

² De la Ștefan Tămaș, Ștefanu Petrii, 100 ani, Dănești, iunie 2026.